

Sok jó barát

Somogyi Károlyné felvétel

Vidám zeneszóval fogadták tegnap a petőfitelepi öregek napközi otthonának lakóit, őket ünnepeleik az öregek napja alkalmából. Sok önzetlen, jó barát segítségével működik — immár 3 éve — a Bánk bán utcai otthon. Őt szocialista brigád tagjai látogatják, segítik rendszeresen őket: a szalámigyár Hámán Kató csoportja, valamint Tyeresskova csomagolóbrigádja, a Hungária Szállodából a Május 1. brigád szakácsai és az Április 4. brigád felszolgálói igyekeznek segíteni, de ott vannak, ha kell, a Szinkron szövetkezet „Tavaszi '82” brigádjának segítőkész tagjai is. Felvételünk az ünnepelekről készült.

Magyar—jugoszláv tévéfilm

Először készül önálló nemzetiségi — szerbhorvát — nyelvű televíziós játékfilm hazánkban. Forgatása kedden kezdődött meg Pécsen, a Kodály úti ABC-áruházban. Az MTV pécsi stúdiója és az újvidéki televízió vállalkozott a közös alkotás létrehozására. Az együttműködésre a magyar és a jugoszláv televíziók közötti általános megállapodás alapján került sor. A program szerint olyan témákat dolgoznak fel, amelyek kifejezik a két szomszéd nép sokoldalú kapcsolatát, megjelenítik közös történelmi emlékeinket és kulturális értékeinket.

A pécsi és az újvidéki televíziók koprodukciós filmjének címe: *Megfeleztetek*. Forgatókönyve a Mohácson született és Budapesten élő Predrag Sztepanovics szerb író-műfordító azonos című kisregénye alapján készült.

XXXIII. Vásárhelyi Őszi Tárlat

Szembesítés — avagy tézisek és alkotások

A „krisztusi korú” vásárhelyi őszi tárlat kapcsán visszalapoztam néhány év katalógusait. Kerestem a kulcsmondásokat, azokat a megállapításokat, melyek vagy tapasztalatokat kristályosítottak, vagy vágyakat fogalmaztak meg, esetleg az elemzések tanulságait összegezték. Ezeket igyekeztem szembevetni a mostani seregzelem anyagával, illetve a „vásárhelyiség” holdudvárával.

„Képzőművészetünk felszabadulás utáni évtizedei legújabb kori történelmünk politikai és gazdasági fordulópontjainak differenciált vizsgálata, társadalmi vetületeinek ismerete nélkül nem elemezhetők. Így a Vásárhely nevéhez kötődő művészet utóbbi három évtizede sem értékelhető a történelmi-társadalmi háttér nélkül” (Egri Márta, 1980.). Nem könnyű annak a feladatnak, aki ezt a háttérlemzést el szeretné végezni. Addig, amíg a Vásárhelyhez kötődő képzőművészet egyértelmű társadalmi közegben egyértelmű feladatokat vállalt és látott el, nem is volt különösebb gond. Gondolok itt az 50-es évekre, amikor a szocreál tombolása idején valóban Németh László „tégelye” volt a túlélni igyekvőknek, mendeke jeles alkotóknak, beigazodott eszméknek, értékeknek. S adekvát társadalmi mondanivaló képviselői lettek a hatvanas években, amikor krónikási szerepet vállaltak a magyar parasztság történelmi világa idején. Később, a hetvenes években az egyes életművek kiteljesedésének fontos terepére vált, majd az utkeresés időszakát következett. Csakúgy, mint társadalmunkban. Mert tény, hogy a hetvenes évekre a társadalmi változások mélyebbre húzódtak, az életmód, az emberi kapcsolatok, az értékek újraértékelésének nem mindig az élet felületén zajló szférába. S így jutottunk el a nyolcvanas évek első felére, napjainkig. Egyre nyíltabb és őszintébben beszélünk arról, hogy mennyi társadalmi ellentmondással kell szembenéznünk; gazdasági gondjainkat tetézi,

hogy erkölcsi tartalékaink is kimerülöbben vannak; nincs kiegyenlített, alkotásra biztató, inspiráló légkör. Zavarok tapasztalhatók az értékek megítélésében, más a hivatalos szólam és más a művészetet is bekebelező piac törvénye. Nevetséges lenne a hagyományos értelemben használt „Vásárhelyhez kötődő realizmust” számon kérni a mai alkotóktól. Szerencsére elmúlt az „Aki nem lép egyszerre...” időszaka, a művészek — ki tudja, bizonytalankodásból, önvizsgálati céllal, üzleti megfontolásból? — elfordultak a társadalmi-közösségi témától, részint a személyes szférába, részint szakmai problémákkal viaskodnak. Ennek ellenére nyomában felfedezhető, hogy a művészet önfejlődése, spirális mozgása újrendezi a realizmus zaklatott eszményeit. Ugy tünik, egyre inkább a világhoz való viszonyt, a természettel és az emberekkel folytonosan változó kapcsolatokat, alkotói tartást, emberi elkötelezettséget jelöl, s nem stíluskategóriát.

„A vásárhelyi tárlatok története, meg a körülöttük zajló viták története egy kicsit az egész magyar művészeti élet habitusát formázza; többször érte őket, más-más indíttól ugyanaz a földmérés, ez enélkül az átok, s ezen nincs mit csodálkozni, mert az ítélet nem más, mint nézőpont, és a nézőpont nem más, mint maga az ember.” (Csorba Géza, 1981.) Ahogy a megítélés nézőpont kérdése, úgy a művek létrehozása is alkotói nézőpont, hogy ne mondjam, alkotói tisztesség kérdése. Meggyőződésem, hogy az itt szereplők nagy többsége emberi és művészi tisztesség dolgában makulátlan. Csak hogy az még nem hitelesíti a művet. Mert a képek, szobornak, grafikának jónak is kell lennie, meg kell felelni bizonyos esztétikai elvárásoknak, s ennek bizony objektív mérhető kritériumai is vannak. Évtizedek óta csodálhatjuk valamennyien, Németh József pályájának milyen kiemelten fontos állomásai az őszi tárlatok. Kikezdehetetlen esztétikai minőségeket vonultat fel, egy tökéletesen fölépített festői program darabjait. Csak hogy utóbbi munkáiban már nyoma sincs a mai magyar valóságnak, az évtizedekkel ezelőtti „forradalmi új” tartalomnak, a parasztszerek barokki méretű festői vállalkozásának. *Pataj László* a tárgyalás című hatalmas vásznával éppen fordított a helyzet. Korunkat, az egész emberiséget foglalkoztató nagy, világméretű „játék”, a háború vagy béke kérdéseit kutatja barokk szűfolt, kavargó, s éppen ezért egyes gondolatait kioldó, nem egyértelműsített képen. *Szalay Ferenc* azonosuló lélekkel festi a mártélyi tanyákat, fő értékét mégis teljesedő történelmi önvizsgálatának újabb darabjában, az Október 6. című képen véltem fölfedezni. Határozott nézőpontról győznek meg évek óta a gyulai naturalisták, akik azonban sokkal inkább festő-szociológusok, akik a kisvárosok világát mérik föl szinte mikroszkópikus precizitással. *Szakáll Agnes*, *Székelyhidi Attila* és *Marosvári György* képviselő most ezt az életképes és társadalmi szempontból is értékes törekvést. Nézőpont kérdése lehet, de szerintem *Szurcsik János* *Öregesség* című (képe?, vázlata?, tanulmánya?, krokija?) munkája

nem kiállításai mű. Egy életműkiállításán előkészítheti, gazdagíthatja, árnyalhatja pályaképet, de egy kollektív tárlaton csak a zsűri liberalizmusa segítheti falra.

... *Vásárhely alkalmas a mai életérzésünk megtámogatására ellentmondásaival, új világot létrehozó küzdelmével, a város-falu kétarcúságával, a vásárhelyiek hagyományával és a modern gazdálkodás átalakuló és átalakító feltételeivel. Mind-egyik között azonban az emberi lélek változása és ellenállása a legizgalmasabb. Így lett emberarcú a vásárhelyi művészet.”* (D. Fehér Zsuzsa, 1979.) Valóban, az ember szellemi jelenléte Vásárhely egyik fő értéke. Megpedig a változó, a körülmények szárnyalása vagy szorítása közepette alakuló ember. Akinek reményeit és borulásait *Vecsesi Sándor* most egy *Reggel-Délben-Este* című triptichonban mély humánizmussal festette meg. De az ember költői látomásairól beszél *Bazsonyi Arany* és *Somos Miklós*, és torz figuráival *Kovács Tamás Vilmos* is arra figyelmeztet, hogy a kapcsolatok sorvadása vizsgálható az emberre. *Fejér Csaba* is méltó feladatnak vállalkozott, amikor megfestette *Gyerekek a vízparton* című nagyméretű képét. Több ez, mint bravúros festői tett, mely tartalmaz hordozója, rekviam a valódi és a lélekben árva gyerekekért. Rejtőzködéseinkkel és mindennapi színhátékaikkal szembeesülünk *Agótha Margit* linómetszésein, egy különös képsor, *Zala Tibor* szilanyomatai is tükröként viselkednek. Mindannyiunk reményeit és tündéseit fogalmazta domborművekbe *Albert Ildikó*, *Szathmáry Gyöngyi* újabb két karakteres portréval gazdagította vállalkozását, szurrealista „képregényekben” is rólunk szól *Almásy Aladár*.

„Haladni már csak a régi struktúrákból való kilépéssel, a szándékok és célok újraértelmezésével lehet. Minden erkölcsi megújulás a művészet és társadalom fokozottabb egymásra utaltságát feltételezi.” (*Tasnádi Attila*, 1978.) Az őszi tárlatok megnyitója Vásárhelyen jelentős társadalmi esemény. A díjazottak mellett több mint tucatnyi alkotó veheti át a helyi üzemek, vállalatok, intézmények, téeszek munkajutalmát. Ezek a művészek a következő év folyamán kamaratárlatokat rendeznek az üzemekben... Gyönyörű idea, egyszerű tárlalmány, a szocializmushoz méltó mecenatúra. Hogy a megvalósítás fogaskerekei közé még homokszemcsék kerülnek, még nem ok az ügy léteinek megkérdőjelezésére. A harmincharmadik „tégely” is színes, jó és kevésbé sikerült művek együttese. Elsőrangú *Havas Valéria* művészettörténész rendezése. Az ő érdeme például *Szabó Tamás* groteszkbe hajló munkásságának példaszere bemaatása, s négy művész — *Tenk László*, *Tóth Ernő*, *Kéri László* és *Tácsik János* — egy terembe sorakoztatása. Ugy is fölfogható, hogy az ilyen, tudatos művészeti programmal bíró, a hagyományt nem gúzsba kötő stíluskérdésként, hanem továbbépítésre érdemes szellemi örökségként kezelő, a vásárhelyiséget nem topográfiai meghatározottságként értelmező, a minőségnek nem örökölt kliékként alkalmazó fiatal emberek elletik és újítják meg Vásárhely szellemét.

Tandi Lajos

Lépni kezd a szegedi balett

Beszélgetés az együttes új vezetőjével, Bokor Rolanddal

Bokor Roland személyében ismét új vezetője van a szegedi balettnak. A név valahonnan ismerős. Csak találgatni tudok. Táncozó? Koreográfus? Balettmester? — Valószínűleg kritikusként ismerhetnek. Egyébként tervezőmunkáknál dolgoztam az alapjában, 16 évig.

Iskolás korában ugyan balettözött, ám sérülés miatt egyéb családi gondok miatt abba kellett hagynia. A tánc iránti vonzalma — tudja, aki belekóstol — megmaradt. Vallja: mindig is színjátszó volt, amióta viszont szemlélszik. Igaz, a műszaki pályát választotta; szívügye mégis örökre tánc maradt. Mindig igyekezett tájékozódni a műfaj eseményeiről, autodidakta módon. Sokat utazott táncművészeti eseményekre, önréből. Moszkvától, Londonig. Közben balettkritikákat, külföldi beszámolókat írt a *Muzsika*, majd a *Táncművészet* című folyóiratba. 1974 óta a Magyar Táncművészek Szövetségének tagja.

* — Minden szabadidőmet a táncra fordítottam. Ejjel-nappal a színházban ültem. Mondjam azt, hogy például az Operaház úgy kétszáz Spartacus-előadásból színhatvanat végignéztem? Fesztiválokra, balettversenyekre jártam.

— *Hogyan kerültél kapcsolatba a szegedi színházzal?*

— Régóta imádom Szegedet. Az egyetlen vidéki város, ahol el tudom képzelni az életemet. A színház olyan gyönyörű... tudtam, hogy húsz évvel ezelőtt volt itt egy balettgöytes, minimális létszámmal, de önálló bemutatókkal... Az építkezés nyolc éve alatt érthető, hogy nem fejlesztették a táncpart. Most, hogy megnyílt az országnak az Operaház után második legszebb színháza, a balettnak is méltó színvonalúnak kell lennie. A tekintélyes nagyoperák, mint az idén bemutatandó *Aida* is, komoly táncfeladatot jelentenek. Ehhez próbáltam ötleteket adni. Egyszer csak leülünk fárgyalni, mi lenne, ha... Úgy vállaltam, ha az együttműködés lehetővé teszi.

— *Mi a dolgod az együttes vezetőjeként?*

— A napi ügyes-bajos dolgokat intézem. Szerződe-

seket, műsorterveket, szereposztásokat. Ahhoz később írtam alá saját szerződésemet, hogy az összetételen változtatni tudtam volna. A jelenlegi talán nem ér el az önálló est kiállításának kivánalmait. A március végére tervezett balettbemutató abszolút főszerepeire vendégsztárokat hívunk. *Pártay Lilla* és *Szakály György* az Operaház magántáncoseit. Új állandó tagok is csatlakoznak, *Zarnóczy Gizella*, a Pécsi Balett vezető szolista, már biztos. Egyébként az a véleményem, mindenki kapjon egy évet, hogy megmutassa, igazi színházi körülmények között mire képes. Nem az én elvárásaimat, hanem a színházét kell teljesíteni! Csak is színvonalas szabad mutattunk.

— *Konkrétan mit terveztek?*

— Olyan profilt szeretnék kialakítani, amely Magyarországon speciális: az új koreográfiák mellett olyan táncművészeti alkotásokat szedünk elő, amelyeket más még nem mutatott be. Neves koreográfusok táncművészeti kuriozumaikat, mint például a Rómában élő *Millose Aurél* Csodálatos mandariája, *Imre Zoltán* *Lermontov*nak a *Démon* című elbeszélő költeményét önti táncba, *Robert Wittlinger* zenéjére. A harmadik pedig *Vámos György*nek, az Operaház hajdani vezető szolistájának, most a dortmundi színház balettaggatójának *Paganini*je, *Rahmaninov* művere. A balettgöytes elsődleges feladata persze továbbra is az operák, operettek, zenés játékok „kiszolgálása”.

— *Hogyan segítik munkátokat az új technikai és próbakörülmények?*

— A nagyszínház baletttermét, mivel eredetileg kimaradt a tervekben, a színpad alatti szinten díszlet-raktárból alakították át. A padlózat ideális, ruganyos, a tancosok a két teljes falon végighúzódnak tükrözben ellenőrizhetik mozdulataikat. A helyiség nagyobb, mint a moziban volt, ám ahhoz még mindig szűkös, hogy a kar szelesebb mozgásai is elférjenek. Aminek révén örömlünk a táncosok próbáiban, az öltözők, csak hát lehetne nek közelebb a próbateremhez.

A színháznyitást nagy terheket rótt a társulatra. A mozibéli esztendő, és a hosszú nyári szünet után, rohamunkára kényszerítettek. Egyszerre próbálták a Várnász táncbetéteit, s készülték a galéra. Kapóra jött, hogy a nyáron éppen itthon tartózkodott *Imre Zoltán*, akinek a nevéhez fűződik a szegedi balett két évtizeddel ezelőtti fénykora. Jelenleg Londonban él, több kiemelkedő külföldi együttesnek volt táncos szolista, koreográfusa. A szegediek megkérték, tartson modern tréninget. Nagv lelkesedéssel vállalta, mi több, azt is, hogy Liszt-dalokból táncfantáziát alkosson. Ezt az újszerű, lírai kompozíciót láthatta szombaton este a gála közönsége. Ismét lépni tanul hát a szegedi balett. Remélhetően most nagyobb is tud a korábbiaknál.

Varju Erika

Neb-ülés Szegeden

A Szeged Városi Népi Ellenőrzési Bizottság *Kalmár József* vezetésével tegnap, kedden ülésezett. Megvitatják a földterületek mezőgazdasági célú, haszonberbe, tartós használatba adásának, valamint a részes művelés alkalmazásának tapasztalatait. Ez a vizsgálat egy országos felmérés része, és a terület a helyi tapasztalatok alapján megállapította, hogy Szegeden és környékén sok olyan szétszórt föld van, amelyet nem lehet nagyüzemileg művelni. Így célszerű egyéni gazdálkodásra odaadni. Az egyéni vállalkozók a vizsgálat szerint ezzel a tevékenységgel jótalan előnyhöz nem jutottak. A gyakorlatban nehézségeket okoz, hogy a jogszabály 6 ezer négyzetméteres (ez a maximum) terület berbe adását teszi lehetővé. Ugyanakkor a különösen gyenge minőségű földek esetében indokolt lenne a nagyobb területeket a gazdaságos termelésre — például a dinnye termesztésére — berbe adni. A népi ellenőrök elmondták azt is, sok zártkertet parlagon hagynak, tulajdonosaik nem művelik, ezt a jelenséget szankcionálni lehetne, vagy annak adni a területet, aki műveli is.

A neb megvizsgálta a Rígó utca 8/A. számú társasház építésének körülményeit. *Matus István*, az Agrobé osztályvezetője, építésmérnök jogosultság nélkül es erején felül vállalta a szervezés, lebonyolítás nem kis feladatát, amiért 254 ezer forint díjazást kért. *Matus* végezte a tervezést, és a műszaki ellenőrzést, ami szabálytalan és összeférhetetlen. Ő alkalmazta a kivitelező kisiparosokat, munkatársát beajánlotta pénztárosnak. A vállalt kivitelezési határidőt nem tartotta be, és szerződésszegést követelt el. A társasház ma sincs kész. Alaposan gyanúsítható nem megfelelő anyagkezeléssel, takarékoság hiányával, pénzüsszegek jogtalan felvételével. Ezen cselekményével az építőközösségnek jelentős kárt okozott. A neb azt javasolta az építőközösségnek, hogy *Matus István* szerződésben vállalt kötelezettségének elmulasztása, kimaradt építőanyagok árának és egyéb tartozásainak visszakövetelése miatt forduljon a bírósághoz. Ugyanakkor a neb a szegedi tanács vb-hivatal elnökeknél feljelenti az építésmérnököt az iparengedély nélküli tevékenység végzése miatt.